

Landskap: Småland Upptecknat av: H. J. Nilsson
 Härad: Östra Adress: Marianne Lund
 Socken: Kräkshult Berättat av: Egna minnen
 Uppteckningsår: 1949 Född år 1865 i Kräkshult

Kräkfiske på 1800 talet

ACC. N:R. M. 8641: /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Knäppfiske på 1900-talet.

Då va nu i slutet a Krabbenären i
Augusti 1949. ja va kommen från Kökka en
sönda, då va vist dess 16. de. Kro ja, ja
hadde fått lite middas, a sulle börja
skissa på aftonen en liten stund, då
va i dagboka för hästen, för i den så
skisser ja upp allt som händer mig
för den a också väderleken a sänt
der som jag tycker a varit te a veta
ja sulle nu börja anteckna, då kom
en ung arbetare från Julius Nilssons verk-
stads Göte Karlsson, in te mig i ett äre-
me, bodar. sa han gånedd sa ja! ja mi-
ka va du har hatt för dag a da sa ja!
jo ja ha sovitt nästan te nu sa han,
vaför ha du inte sovtt må vatta sa
fråge ja?, jo vi ha hatt en Knäpphoppa

ACC. NR. M. 8641:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i natt sa han, ä vi höll på te klocka
halv tre sa han, ä da vi kom hem
så va ^{kl} våra halv fyra sa han, da va lut
så länge, da drack vi te försörje uti
krabbespäet - (brännvin) fråte ja? ja vi hade
mätt en liter på fyra man. te två sja
krabber sa han, ja. da ädet inte ena
på att du sovt i da sa ja, för si krabber
ä brännvin da ha följt ät så långt te
=batta i tien som ja minns för 75-år sen.

(Göte Karlsson är bara 93 år gammal)

¹⁹⁷²Var fick i krabbera frå? fråte ja! ja
dom köpte vi av Johan August Sjörup, sa
han, ä vi fick betala 3,00 tjoget sa han!
ja da ä da obarmhärtigt va dom ä dya
dya nu för tien enot i min band som
da fick en änte mer än högst 6 skilling
var 19-år sjoget men da da dom stora
som

ACC. N.R. M. 8641:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hummor, sa ja! så små som de ta
nu, dom to vi inte opp en gång, vi to
bara de store, å då sa på 1670 talet då
sa ja! Så frågte ja honom om han vatt
må å fiskat kräbber man gång? ja i
fjor så sa ja må en söndagsmora i
Sjursbo i Lönnberga socken Kalmar. Där
vi vetjade nära bura som legat ute
över nästa å vi feck da ett karkt sjöf
sa han, ja. vetja bura då. Kan en da
knapt räkna må kräbberfiske ^{sa ja} men har du
inte vatt må å tatt nära för lyse eller
törblöss frågte ja? nå aur sa han! då
vet ja inte hur då gick te sa han.
jo då sa ja tala om, sa ja, då kunne
tegi på flera sätt, man då nästa
vordia sa att gå i vattnet å lyse
å ta dom må hämska där gick fött

ACC. NR. M. 8641:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

då kunnare en plöcka upp ett par sjoj
på en kalltimare om då va gott om dan.
Om då nu va en melen i mörk kväll
så lajade en te en stor korj må fet töre,
(Tjörved) i högg det omkring en halv meter
långt ej för groft hugget. som en skulle
ha te lysa må, då höll i ena hämsa.
då to nu våra försparar i tände på ä
så lyste man för sig i vattnet, en feck
ju allti hålla då bra nära vattnet om
då djupt te botnen, i när en nu såg
krabborne gå på botnen så rätte man
ner hämsa ä tog den, men en feck lov
fadern berättar för att de inte skulle springa
ty en kräfta kan ej springa framåt, iså
hadde man en korj under armen med ett
lock eller lockkorj för att den ej skulle
krypa över kuffen, kuffen bars i ett bård om
halsen.

Den som bar tårklonjen han gick ju allti
gå på landet han gick ju aldrig i vattnet.

Om blasset ble för dåligt så gick han
till landet å fick några nya spånar för
att åka till blasset med å sen fortsatte
han att leta å lysa, en gick ju allti
enot vattnet i fall att det va rinnande
å för hästen om det nästan va stilla =
stående en ty häften går bäst motsett

Som bloss användes också bårlykta (brandlykta)
då en hadde en bån så kunde en ha
ljone utå stubbar å då va lika bra.

Ett annat sätt te å ta dem va te å
ta dem nå i tång om då va på djup
vattnet, då hadde vi e. tång utå två tunna
trärebbor som va hopspikta med en liten
rebbbit i den ändan en håll i på den
viset så håll tången så allti öppen i den

ACC. N:R M. 8641 '6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

nedre ämnen, i den ämnen botten vi
fast må ett par sandspårka, sanda bläckbitar
ett gammalt kuggjern, och en stor kron-
made åt tångar mellanbiter så gick
ho ihop i mer ämnen liksom i sandli ett
tång, för att då nu va skarpa bläckbitar
så slant kom ej då en kländ om käfta
Tångar va ungefär meterlång, men ho
användes inte utan då va så djupt
vatten så en inte råkete botten må hämna,
När en nu skulle gå i vattnet så tog
en ju på såj gamla dåha sko, för en
inte skulle sticka eller röra sönder fötterna
ibland stenfliser eller gammal träbräde.
Blå då nu regn på vatten då en va ute
så gick ^{en} hem igen för fötterna ble blött så
då kom då dit, å så ble en blött om
ryggens å huvudet, å inte så en botten då då
hängade på vattnet.

I början på 1900 talet så kom barbidlyset
och många köpte bygellyktan ä då användes
samma i stället för torkbloss, ä de va bätter
för då lyste lika dant jämt ä skarpare,
men ej så vilöftit som torkbloss, men en
behövde ingen te bära toret, utan de
kunne gå i ä ta bä två. Bäst va då
om de hadde va sin lykta eller lampen

ett annat sätt att fånga kräftor va
att begagna sänkhäsa, men då gick inte
utan på stilla vatten ä bra djupt der
en inte kunne gå i vattnet, må en
sän häsa kunne en fånga dem på ljusan
darn, häsen va bunden av någon något
strutpöring ä denna gånstrut var fastgjord
vid en rund järnkung ungefär en meter
i diamet, ä ma tre långa sänksnöte för
en flöte som blev kvar över vattnet då

ACC. NR. M. 8641:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den sa nedsänkt, den sänktes med
med en stång eller en lång stake eller
dylikt i mitten på denna här stred barn
vi fast en bete av fisk eller nätt höllas-
fast före nedsänkningen, då nu f. höftarna
fick syn på beten så ga de sig i väg
ut för te ä äta, då gick dom över
tingen, ä in över nätt te beten ä där
stannade de i god ro vid maten, dit
kunde komma ett halft tjug om då fanns
många på platsen, då den nu legat nå-
gon timma eller mer så tog man sin
hake eller stö å trädde under slöten ä
så bytte man sakta upp den ä plåckade
ur den ä så lade vi ner den på
ett annat ställe ä fick fler, kanske
vi satte i två a tre beten mer, gång
men inte vid hamnten utan nära mitten.

ACC. NR M. 8641.9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

År 1911. så va flyttad till Lövineberga
Åspelande härad av Halmars län, der bodde
ja precis var kontem av Silversån: men
der var inga kårter, så en da i slut-
et av juli måne så kom en bonne
Emil Jansson Bonnemåla te me å feck si
men skedd, å blon annat vi pratade
så kom kårter på tal, så frågte han me
om ja ville gå te en lördagkväll, så
sulle vi gå te jäsen på Håller å ta
kårter, ja då ble ja gla för: å vi satte
ut en da, då va la väst lödan i samma
vecka. jäsen å en rätt stor å ful insjö
den ligge i Wimerby socken av Svede härad
å heter egentligen Bissen, å Janssons
ägar gick till sjön så han hade sin
fulla fiskerätt i den. Bissen å en djup
dysjö så en kan inte gå i den utan måste
ha ska.

ja hadde aldrig watt må om trå fiska
kläfter ifrå bit eller äka så ja tyckte då
sulle bli licat ä ja si hur då gick te
ja: södan kom ä ja lafte måj te ä
byklade dit, då äle eller va bärka e habe
mit ja hade te ä äka, ä ja ta något må
måj mer än en liten påse i fall att
ja fick nära må måj hem. När ja
kom dit så hadde strängen allin i handan
watt nere i änga bland nätabuska ä
skjutit nära i kkonnar (ökonrar) ä dom
hadde kom stycka i bita, dom sulle vi
ha te lockete ä bura, för dom hadde
många bunnar, ä dom sulle vi sätta ut
först av allt, ä när vi satt på betarna
ä bura ä fatt alla gråjorna färdiga så
sulle vi gå in ä äta kvällenat innan
vi gavs isäja ä ja sa säja att här mer

Anna hadde lajt te ett mål som hette
dugan, är då va la måst för att då för
sta gången de hadde smoren hos sa
för ja hadde allri vatt der förk ä de va
möste rika för övrigt sajt

När vi då skulle gå sa hadde mor fma
lajt te en bastant massäck, då va sekter
ä bö ä smör ä ost ä fläskköt ä korv,
som vi skulle ha på natta om vi ble
lungria, när vi då gick i skumringa, så
gick drängen delin in i saggboar der
sto en gammal Snekklaffabyrd i den to
han må sajt en liter Brännvin som vi
skulle ha tel smörgåsa - jaha sa ja! nu
blir då la dälit må knabbera sa ja! för
nu blir då la borate setta unner en ghar
på lannet ä supa ä äta smörgås sa ja!
änä sa han! nu sa vi först sätta ut alla

ACC. N.R. M. 8641:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

alla bura ä då va voj en fäntar st:
tro ja ä sen sa vi försöka ä ta nära
ma skapthäsen, ä en få stöjja fram
Eka så jott vi tar, ä två sulle lysa
för vi hadde två Björkelbyrton, så jott
då va då en stor vi satt ut alla bura
så va då långt på kvällen, vi hävade upp
nära på vägen te lammet, så gick vi upp
ä satte oss under en stor gran ne kanten
ä sjön ä tog värt smörgåspaket ä dertill
en duktig sup ä så blede historier om
sättning, sen gick vi äter th. sjöss, men
vi gick inte långt ifrån lammet, ja få la
tala om hur dan häsen va, han va
en liten nästret som fastbenen kind
en bäge av stolta bra gran, birka tols tum
i diamet^{va näsen} med ett tri alna läng skapt
samt bra tvåer rakt fram allt så tj birkelrund

ACC. N.R. M. 8641:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

när en nu så krästan nere på botten
så stack en ner häven bakom stjerten å
då spring den i häven nå då samman, för
som gjort sakt så springet uti en kräfta bakåt
på då sättet så to vi nåj natt stjär
å när vi hävat rent på ett område så
geck vi till vår grav för att fylla barbid
i våra lykter, men så krängade dränges
lökta så vi geck inte den ta brenna, nu
hadde vi blott en, unner tien så hade vi
kört en liten brasa för då ble kallt på
mördarsten, å sen geck vi inte ut å hävade
upp flera. Men så kom då på tal att vi
sulle ut på djupet å leta upp bunnarna i
mörkret å vetja dom innan vi geck hem.
Nåja så ja! si då bli då inget å nå
då å bara en lökta å så kan ho slocka
å vi å ute på djupet i mörkret å inte kan ta
oss i land.

ACC. N.R. M. 8641:14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så då ble o gjort för ja övertalte dom i
de lydde mig till sist. Du va då över mids-
natt i vi ble temliga te å gå hem, för
nu så vi att det var lömlöst att hålla på
längre för märkt å kyligt å blott en lökta
å den feck en lov släcka då en skulle fylla på
barlid, så då va säklast att gå hem när
ho kom på i hemvägen skulle vi gå över
en havramosse, ja då vi skulle inte gå i
havren uter på dikeshanten å drängen
skolin bar lyktan å vi bar gräjjerna, så
 skulle vi gå över plankan som va över diket
banden å ja gick före, å då gick ha
mer drängen steg å jämte plankan när
en fot å trall badis i diket, å körde mer
bå ommer å lökta i övja å tupte lökta
så då då ble totalt märkt, mer nu feck
vi å göra så ja säjja! för att ja rät på

ACC. N.R. M. 8641:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

drängerna ä fö den ur diket, för då va
bå vatten ä åroja, ä inte så vi va han
va vi bara skottde, te sist feck vi taj
i han ä dro opp han i havren, men hur
han såg ut i mörkret då va vi inte i
stäm te si men han va bå blöt ä hal
men han va gla likasål, man lökta
den va inte lönt ä leta ytter i mörkret
utan vi feck lov te tätt oss hem utan
lyse ä då va e räd att vi hadde drängerna
må oss hem, det ble bå kaffe ä mat då
vi kom hem, när drängerna gick upp på
sömm ä klädde ä såg dykarekostymen ä
lade sig på mönen så vände vi oss
te gåsen ä diket men vi to må oss en
spar för te ä gåna rätt på lökta, ä sen
geck vi te sjön ä setjade burarna, men
då va inte många vi hadde birka the ä 7 fjof

ACC. N.R. M. 8641:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vi koke en del ^{kräftor} ut upp innan ja äkte
hem fram på Sändas aftners jag feck ett sjo
i pisen när maj hem i de var visst kända
i själ för de mästan var död när ja tänkte
ut den på golvet. — då sa min gamle
far! då ä la förskräkklid i huskälla på
då hära viset ^{må} ju du kunde la lätt dom
va i sijn när de va! när då ä välsignat
att du ä hemma när livet/

Detta va då första ä sista kräftfiske
på sjo när båt eller Eka man jag kan
allri glömma denna tresliga ä på samma
gång otresliga natt vid sijn jäsen en
jag nu hör ja Göte Karlsson! att då
ä bättre att köpa dem på torjen än te
ä ha en sjo ä ta ut sa han ä skattde
ä gick, ja ja kunde tala om ett par
sna över tyg till, när då ä inte ti när nu
sa ja e/